

SZLADITS KÁROLY
1871—1956

(Búcsúbeszéd Szladits Károly ravatalánál)

Ezelőtt 20 évvel Grosschmid Béni temetésén ő mondotta ezeket a szavakat : az egyetem nagy jogászát temeti a magyar jogászság egyeteme. Közel 40 évig volt Karunk tanára, 30 évig professzora. 10 000-nél is több hallgatója volt, a magyar jogászság egész generációit nevelte a jog tudására és alkalmazására, emberségre és szakemberségre, igaz hazaszeretetre. Az ő temetésén sem lehet többet és szebbet mondani, mint e magaalkotta nemesveretű mondatot : az egyetem nagy jogászát temeti a magyar jogászság egyeteme.

Jogász volt és tanár, tudós volt és igaz ember. Mindebben sokat ért el, mindig mélyenjárt, mindig távolra tekintett, mindig egészen dolgozott és alkotott. Amikor most ravatalánál állunk, az életét valahogyan egészennek érzi az ember, teljes és befejezett alkotásnak, ahogyan igaz emberhez és igaz tudóshoz illik. Azt lehet mondani : Szladits Károly nemcsak tudományos műveiben, de életében is nagyot és egészet alkotott.

Jogász volt mindenekelőtt. Ifjú kora óta, amikor 1908-ban sub auspiciis fokozattal a jogtudományok doktorává avatták és letette az esküt arra, hogy a jog és az igazság szolgálatára szenteli magát, életével felelt erre az esküre, életével bizonyította be, hogy minden erejét, egész munkásságát valóban a jog és az igazság szolgálatára fordította. Egyike volt azoknak a nagy jogászoknak, akiknek számára a jog mindig egyet jelentett az emberek szolgálatával. A jogban nem elsősorban a kényszerítő erőt, a kardot és az erőszakot látta, hanem a mérleget, amely bonyolult emberi problémák megoldásában megmutatja az igazságot. Egész munkásságának alapvető eszméje volt a jog és a humánium összefüggése. Ez a gondolat volt középponti eszméje a felszabadulás utáni egyik utolsó nyilvános szereplésének is, amikor öreg korának, tudományos tekintélyének egész súlyával erősítette, hogy a jog jövője a humánium felé halad. Ez a várakozás abban az időben, amikor fiatal volt s alkotóereje teljes gazdagságában működött, nem válhatott valóra. De az igaz eszme nem veszti el hitelét, ha a tények ideig-óráig ellentmondanak neki. Mert eljött a kor, amikor az embertelen jog helyébe emberi jog, az ember ellen való jog helyébe embernek való jog fejlődik. Szladits Károly eszméje a jogról, az emberért való jog ma sok millió

ember mindennapi gyakorlatában válik valóra. Íme Szladits Károlyt, a jogászt, az élet igazolta.

A jognak nemcsak tudósa, hanem mindenekfelett tanára volt. Tanárnak lenni végső fokon annyit jelent, mint segíteni az embereknek. Megértéssel és szeretettel figyelni az emberek fejlődését, jó és rossz tulajdonságaikat, s mindent pontosan számba véve segíteni az erények fejlődésében s a hibák kiküszöbölésében. Tudni azt, hogy az emberiség erkölcsi fejlődésének útja egyebek között és nem utolsósorban az intellektuális színvonal emelkedésén, az ismeretek gazdagodásán, a látókör bővülésén keresztül halad. Tudni azt, hogy kevés eszközzel lehet annyit segíteni az embereken, mintha türelmesen és következetesen, szeretettel és szigorral tanítjuk őket. Szladits Károly igaz tanító volt. Amikor 30 esztendőn keresztül nap mint nap felment a katedrára és végignézett a lábainál ülő sokaságon, az okosakon, s a kevésbé okosakon, a figyelmeseken és a kevésbé figyelmeseken, a szemében mindig megjelent a szeretet fénye, a tanár alapvető erénye, mert tanítani csak azokat lehet, akiket mélységesen szeretünk. Sok ezer tanítványa ma szerte az országban dolgozik s egy új világot épít. Szinte nincs olyan magyar város, az országnak egyetlen vidéke sem, ahol ezekben az órákban emlékezve ne hajolna meg egy-egy jogász feje, amikor arra gondol, mennyit tanult attól a kistermetű, mosolygó, de szigorú professzortól, aki a magyar magánjog tételeit magyarázta s közben tudományra, jogra, emberszeretetre oktatott. Ilyen módon Szladits Károly tanítása végighullámszik ma szerte az országban. Mindenütt ahol magyar jogászok dolgoznak, olyanok is, akik nem voltak közvetlen tanítványai, sokszor öntudatlanul is alkalmazzák egy-egy szikráját annak, aminek forrása az ő fejében, lényében, tanári tevékenységében, egyéniségében rejlett. Szladits Károly, a tanár ilyen módon vált és válik egyre inkább egygé a néppel, amelyből származott, s amely hálás neki azokért a fiaikért, akiket többé, jobbá, igazabb emberekké nevelt. Szigorú is volt, mint tanár. Nem tűrte a hanyagságot, a tudatlanságot, a felelőtlenséget. S minél jobban szeretett valakit, annál szigorúbb volt hozzá. De a szigor sem volt számára más, mint a szeretet egy formája. Szigorúnak lenni, követelményeket támasztani s azt következetesen számonkérni, csak az tud, aki szereti a tanítványait. A tanítványok ezrei pedig ma a tanításra visszatekintve, nemcsak azért hálásak, amit tanultak, hanem külön hálásak a szigorért, aminek olyan sokat köszönhetnek.

Mint jogász és mint tanár és mint tudós is, mindenkor igaz ember volt. Következetes, becsületes ember, akit őszintén felháborított minden embertelenség, kegyetlenség, az emberi haladás minden akadálya, s akit őszinte részvétellel, harcos segítőkészséggel töltött el minden emberi szenvedés, minden megaláztatás, minden üldözés. Az ellenforradalom nehéz évtizedeiben, a fasizmus sötét éveiben az ő tanszékén találtak otthonra, biztatásra mindazok, akiknek a tudomány, a jog, a kultúra mást jelentett, mint a környező állami-társadalmi rend. Akik biztosak voltak abban, hogy a fejlődés ereje mihamar gátat szab a

maradiság, az előítélet, a gyávaság, az erőszak uralmának, akik bíztak benne, hogy eljön még a nap, amikor teljes szélességgel lehet kibontani a tudomány, a kultúra, az igazság zászlaját. E kevesek számára a Szladits-szeminárium azt a pontot jelentette, ahol az ősz mester lábainál megfogózhattak, ahol biztatást, segítséget, támogatást remélhettek. S amikor eljött ez a nap, a tanítványok azt láthatták, hogy ősz mesterük ismét előttük jár az emberségben és az igazságban. Harcol azon a területen, ahol harcolhat, a békéért, a szabadságért, a népek jobb megértéséért, az emberiség szabad és boldog fejlődése feltételeinek biztosításáért. Mert ezekben a célokban a béke, a szabadság, az emberi fejlődés, a haladás céljaiban fonódik egységbe Szladits Károly emberi alakja. Emberként élt, s emberként halt meg, ez a legtöbb, amit róla mondhatunk.

VILÁGHY MIKLÓS